

Qumranin tekstit avaavat Uuden testamentin maailmaa

JOHDANTO JA TAUSTAA

Löytö

Kuolleenmeren käärejen löytymistä pidetään viime vuosisadan tärkeimpänä tekstilöytönä. Sekä juutalaiset että kristityt olivat innoissaan tästä yllättävästä mahdollisuudesta kurkistaa menneisyyteen. Aluksi kristillinen näkökulma sai enemmän tilaa, sillä viralliseen tutkijaryhmään kutsuttiin pelkästään ei-juutalaisia tiedemiehiä. Poikkeuksena mainittakoon israelilainen arkeologi *Eliezer Sukenik* (1889–1953), joka ryhmän ulkopuolella sai mahdollisuuden olla mukana alusta asti, ja hän omistikin koko loppuelämänsä käärejen tutkimiseen. Useita vuosia myöhemmin tilanne muuttui, ja tekstien julkaisuryhmään kutsuttiin alan parhaita tutkijoita taustasta riippumatta.

Usein kuulee mainittavan sekä Kuolleenmeren kääret että Qumran-kääret. Itse asiassa näitä ilmaisuja käytetään usein synonyymeina. Tarkkaan ottaen ne tulee kuitenkin erottaa toisistaan: Qumran-tekstit tarkoittavat käärejä, jotka löytyivät 11 luolasta Kuolleenmeren luoteisrannikolla sijaitsevasta Qumranista. Kuolleenmeren kääreillä viitataan kaikkiin teksteihin, jotka on löydetty Kuolleenmeren länsipuolen luolista ja niiden ympäristöstä, esimerkiksi Masadan vuorelta.

Vuonna 1947 Tamire-heimoon kuuluvat beduiinipaimenet lähestyivät Kuolleenmeren luoteispuolella sijaitsevaa luola-aukkoa. Yksi heistä, nimeltään Juma Muhammad Kalil, harrasti luolien tutkimista ja heitti kiviä luolaan. Toisen version mukaan beduiinit etsivät kadonnutta vuohtaan. Joka tapauksessa yksi kivistä osui johonkin, joka särkyi. Kaksi päivää myöhemmin toinen paimenista, Muhammad Ahmed el-Hamed, nousi aamulla aikaisin palatakseen luolalle. Hän ryömi sisälle ja löysi kymmenen noin puolen metrin korkuista saviruukkua, joissa oli vanhoja kirjakäärejä. Nopeasti beduiinit ymmärsivät, että nämä käsikirjoitukset ja fragmentit olivat arvokkaita ja jatkoivat siksi etsimistä uusien löytöjen toivossa.

Tutkijat antoivat myöhemmin tälle ensimmäiseksi löydetylle luolalle nimen ”luola 1”. Muut luolat saivat nimensä kronologisessa järjestyksessä eli seuraavaksi löydetty kutsuttiin nimellä ”luola 2”. Ensimmäisessä luolassa olleet käsikirjoitukset tunnustettiin

seuraavasti: kaksi Jesaja-kääröä, Habakuk-kirjan pešer eli kommentaari, Hymnien kirja, Yhdyskuntasäntö, Sotakäärö sekä Genesis-apokryfi. Ensimmäisen löydön teksteistä Genesis-apokryfi oli ainoa arameankielinen, muut olivat hepreankielisiä.

Ensimmäisen luolan tekstit ja jotkut myöhemmin löydetyt dokumentit julkaistiin suhteellisen nopeasti. Ongelmaksi muodostui neljännen luolan aineisto, johon kuului noin 15 000 fragmenttia. Tämän aineiston julkaisu kesti niin monta vuotta, että alkoi kiertää huhuja, joiden mukaan katolinen kirkko pyrki hidastamaan tai jopa estämään tekstien saattamista julkisuuteen, koska kääröt sisältäisivät kristinuskkoa vahingoittavaa materiaalia.

Tekstituntemuksen lisääntyessä selvisi, että tämänkaltaiset kuulopuheet olivat vilkkaan mielikuvituksen tuotetta. Siitä huolimatta julkaisuprosessi oli vieläkin liian hidaskä. Tämä johtui pääasiassa seuraavista tekijöistä: 1) tutkijaryhmä oli liian suppea, 2) taloudelliset resurssit olivat riittämättömät ja 3) julkaisuprojektin organisaatio oli heikosti suunniteltu. Vasta 1980-luvun lopussa nämä epäkohdat korjaantuivat.

Joulukuussa 1990 Israelin viranomaiset siirsivät julkaisuhankkeen päätoimittajan John Strugnellin syrjään ja nimittivät hänen tilalleen professori Emanuel Tovin Jerusalemin heprealaisesta yliopistosta. Jo seuraavan vuoden aikana Kuolleenmeren käsikirjoitukset olivat kaikkien tutkijoiden käytettävissä siten, että kalifornialainen Huntington-kirjasto päätti julkistaa mikrofilmikuvat kaikista teksteistä.¹

Vuonna 1993 kaikki kääröt ja fragmentit julkaistiin mikrofilmilaitoksessa, johon kuului 6 000 valokuvaa. Arkeologian näkökulmasta tilanne on täysin toisenlainen: tämän tutkimusalueen kaivaustuloksia ei ole vielä saatu julkisuuteen (tähän päivään saakka en ole vielä saanut silmiini kokonaisuudesta kertovaa teosta).

Tutkijaryhmää vahvistettiin, ja julkaisutyö nopeutui huomattavasti. Vuoteen 2002 mennessä julkaisusarjassa *Discoveries in the Judaean Desert (DJD)* oli 39 nidettä kääröjen teksteistä. Tältä pohjalta tutkimustyötä oli hyvä jatkaa. Vuonna 2003 julkaistiin Kuolleenmeren tekstien konkordanssi². Teos on tärkeä väline sekä tutkijoille että opiskelijoille, ja se sisältää kaikkien Raamatun ulkopuolisten tekstien sanaston.

Kuolleenmeren kääröjen merkitys

Kuolleenmeren kääröt ovat erityisen merkittäviä tekstikriittiselle tutkimukselle. Löydettyjen kääröjen joukossa oli tekstejä sekä Raamatusta että sen ulkopuolelta. Ennen 100-lukua jKr. oli runsaasti toisistaan hiukan poikkeavia Raamatun

¹ Magness 2002, 3.

² Ks. bibliografia.

tekstitraditioita. Jerusalemin temppelin tuhoutuminen vuonna 70 jKr. saattoi vaikuttaa siihen, että yhden normatiivisen tekstin tarve lisääntyi. Tämän seurauksena niin kutsutusta proto-masoreettisesta tekstistä tuli yhä keskeisempi, ja lopulta se muodostui melkein ainoaksi Vanhan testamentin tekstimuodoksi. Niistä raamatunteksteistä, jotka on löydetty Qumranista, 40 % on hyvin samanlaisia kuin nykyisin tuntemamme masoreettinen teksti.³

Raamatun ulkopuolisten tekstien löytyminen oli myös keskeistä. Varhaisjuutalaisuuden tekstien kirjastoon tuli kerralla 900 käsikirjoituksen laajennus, joka edustaa 300 erilaista teosta. Tekstimateriaali lisäsi näin huomattavalla tavalla tietämystämme toisen temppelin aikakauden juutalaisista ryhmittymistä. Sen seurauksena nykyään tiedetään, että juutalaisuus ei rajoittunut muutamaan harvaan ryhmään ja että olisi jopa harhaanjohtavaa puhua ”juutalaisuuden pääsuuntauksesta”.

Qumran ja arkeologia

Jordanian antikiviteetti-osaston johtaja Lancaster Harding ja Roland de Vaux *École Biblique*⁴ aloittivat ensimmäisen luolan kaivaukset vuonna 1949. Sitten de Vaux suoritti Qumran-raunioiden ensimmäiset arkeologiset kaivaukset 1951–1956. Lopullista kaivausraporttia ei ole tietääkseni vielä julkaistu. Toisaalta nämä kaivaukset eivät täyttäneet nykyisen tieteen vaatimuksia yli viisikymmentä vuotta sitten käytössä olleen osittain kehittymättömän teknologian vuoksi. Moni löytö sai oman numeron rekisteröintiä varten, mutta jäi valitettavasti vaille kuvausta. Tällaiset löydöt ovat tieteellisesti arvottomia, sillä on varsin hankalaa tunnistaa arkeologisia todisteita – esimerkiksi saviruukun palasia – ilman minkäänlaista hahmotelmaa esineestä.⁵

Toisaalta tulee muistaa, että arkeologisen kaivauksen ja virallisen kaivausraportin julkaisemisen välillä on aina luonnollinen viive, joka toisinaan voi kestää jopa kymmenen vuotta ensimmäisestä kaivauspäivästä. Niinpä arkeologeilla on tapana kirjoittaa alustava kaivausraportti, joka valottaa osaa tuloksista siihen asti, kunnes lopullinen raportti on julkaisuvalmis. Tämän lisäksi Israelissa on yleisesti sovittu käytäntö, että kaivauksen löydöt kuuluvat kaivajalle. Siten kaivajalla on sekä yksinoikeus julkaisuun että kaivauksessa löydettyyn materiaaliin.⁶

Qumranin arkeologisten löytöjen nykyinen julkaisutilanne on seuraava: Jean-Baptiste Humbert *École Biblique* ja Alain Chambon julkaisivat 1994 laajan niteen aiheesta. Stephen Pfann on työstänyt englanninkielisen laitoksen kirjasta. Tästä huolimatta on vielä runsaasti julkaisematonta materiaalia.

³ Tov 2001, 159. Ks. 2.2 Masoreettinen teksti.

⁴ Jerusalemissa sijaitseva tutkimuskeskus *École Biblique et Archéologique Française*.

⁵ Magness 2002, 3–4.

⁶ Magness 2002, 2–3.

Qumranin kaivausalueella lienee vanha historiallinen tausta, sillä paikka on mahdollisesti mainittu Raamatussa nimellä ”Sekaka”, joka on muinaisasutus 700-luvulta eKr. Asutus on yksi kuudesta erämaakaupungista, jotka mainitaan Jos. 15:61–62 jakeissa: ”Seuraavat kaupungit ovat autiomaassa: Bet-Araba, Middin, Sekaka, Nibsan, Ir-Melah ja En-Gedi, kaikkiaan kuusi kaupunkia ympäristökylineen.” Sekaka mainitaan tämän lisäksi neljästi niin kutsutussa Kuparikäärössä (3Q15). Tekstissä on yksityiskohtia Sekakasta, jotka muistuttavat Qumranissa löytyneitä rakenteita.⁷ Sen lisäksi Kuparikäärö sisältää tietoja kätketystä aarteesta, johon kuuluu suuri määrä kultaa ja hopeaa. Palstoilla IV,13–V,3 lukee:

13 Kummulla, joka on Sekakan laaksossa, kaivettuna 14 yhden kyynärän (syvyyteen): kaksitoista talenttia hopeaa. V,1 Sen vesikanavan päässä, joka on Sekakan luoteispuolella, 2 suuren kiven alla 3 kaivettuna kolmen kyynärän (syvyyteen)⁸

Moni kaivausryhmä on yrittänyt paikantaa aarretta, mutta eivät ole onnistuneet. Jos joku sattuisi löytämään näin suurta määrää kultaa ja hopeaa, voimme olla varmoja, että niin todella on tapahtunut. Miksi? Siitä saisi lukea maailman suurten sanomalehtien etusivuilta!

Kaivaukset ovat osoittaneet, että Qumranin alue oli asutettu usean kauden aikana. Meitä kiinnostavat kaudet de Vaux on nimennyt seuraavasti: periodi Ia, periodi Ib sekä periodi II.⁹ Näiden kausien aikana alueella asui erityinen joukko ihmisiä, jotka suurissa määrin muistuttivat Josefuksen kuvailemia essealaisia.¹⁰

Jodi Magness on painavin argumentein kyseenalaistanut de Vaux’n näkemystä ajoituksista: yksi jälkimmäisen ongelmista on kolikkotodisteiden puute kaudelta Ia. Lisäksi tältä ajalta löytyneet ruukunpalaset ovat identtisiä seuraavan periodin palasten kanssa. Joka tapauksessa on selvää, että vuonna 31 eKr. alueella oli maanjäristys. **Josefus** kirjoitti siitä seuraavasti:¹¹

Meanwhile the battle of Actium took place between Caesar and Antony, in the seventh year of Herod’s reign, and there was an earthquake in Judea, such as had not been seen before, which caused great destruction of the cattle throughout the country. And about thirty thousand persons also perished in the ruins of their houses, but the army, which lived in the open, was not at all harmed by this calamity.

Herodes Suuri hallitsi vuosina 37–4 eKr., joten maanjäristys olisi siten tapahtunut hänen seitsemäntenä hallitusvuotenaan. Todisteina maanjäristyksestä on esimerkiksi

⁷ Magness 2002, 25.

⁸ Hanna Vanosen käännös.

⁹ de Vaux ajoitti kaudet seuraavasti: Ia: n. 130–100 eKr.; Ib: n. 100–31 eKr.; II: n. 4–1 eKr. –68 jKr. Magness 2002, 40.

¹⁰ Essealaisia ja Qumranin yhteisöä käsitellään 8. luvussa.

¹¹ *Antiquities* 15.121–122.

pidetty löytyneen säiliön murtuneita rappuaskelmia.¹² Toisin kuin de Vaux, Magness on ehdottanut, että Qumranin leiriä ei jätetty järjestyksen jälkeen. Hän on lisäksi ajoittanut tulipalon 9/8 eKr. tai hieman sen jälkeen.¹³

de Vaux'n raportin mukaan rakennukset jätettiin maanjäristyksen takia, ja ne pysyivät autioina kuningas Herodeksen kuolemaan saakka vuonna 4 eKr. VanderKam on nostanut esiin de Vaux'n huomion Josefuksen kirjoituksista, joiden mukaan Herodeksella olisi voinut olla hyvät suhteen joidenkin essealaisten kanssa.¹⁴ Saattaa olla, että de Vaux tarkoitti tarinaa Manaemuksesta, joka Josefuksen mukaan oli essealainen.

Josefus kirjoittaa tapauksesta, jolloin Manaemus oli tavannut nuoren Herodeksen sanoen: **“Nevertheless, you will be king and you will rule the realm happily, for you have been found worthy of this by God.”** Myöhemmin tultuaan jo kuninkaaksi Herodes hän oli kysynyt Manaemuksesta, kauanko saisi hallita. Hän sai vastaukseksi, että ”hänellä olisi vielä 20 tai jopa 30 vuotta edessään.” Tämä vastaus tyydytti kuningasta, ja Josefus kirjoittaa: **“And from that time on he continued to hold all Essenes in honor.”**¹⁵

de Vaux on myös todennut, että Herodeksen ja essealaisten välisten hyvien suhteiden takia essealaisten ei tarvinnut heti palata Qumraniin kunnostamaan rakennuksia. Kapina roomalaisia vastaan kesti neljä vuotta, v. 66–70 jKr. Alla olevan taulukon vuosiluku 68 jKr. tulee siitä, että kapinan toiselta vuodelta on löydetty 83 pronssikolikkoa, mutta seuraavalta vuodelta vain viisi kappaletta. Mainittakoon lisäksi, että Qumranin rakennukset tuhottiin heti Jerikon jälkeen kesäkuussa 68 jKr.

Magnessin ajoitusehdotus näyttää seuraavalta:¹⁶

¹² Schiffman 1994, 45. VanderKam on ehdottanut, että samaan aikaan olisi ollut tulipalo sillä alueen pohjoisosasta on löytynyt tuhkakerros. VanderKam 1994, 13. Magness on kyseenalaistanut tämän näkemyksen, ks. alla.

¹³ Magness on todennut, että ajalta 126–9/8 eKr. löytyneet kolikot yhdessä tuhkakerroksen kanssa viittaisivat pikemmin ihmisten aikaansaannokseen kuin luonnonvoimiin. Magness 2002, 67.

¹⁴ VanderKam 1994, 14.

¹⁵ *Antiquities* 15. 373–378.

¹⁶ Magness perustelee kirjassaan seikkaperäisesti uutta ehdotustaan Qumranin kronologiasta. Magness 2002, 49–69. Lopullisen arkeologisen raportin julkaisemisen jälkeen on mahdollista, että ehdotettua kronologiaa joudutaan tarkistamaan.

Periodi Ia	ei ole
Periodi Ib	ennen maanjäristystä: noin vuosien 100–50 eKr. väliltä 31:een eKr. asti maanjäristyksen jälkeen: 31–9/8 eKr. tai jonkin verran myöhemmin (4 eKr?)
Periodi II	4–1 eKr.–68 jKr.

On ajateltu, että qumranilaisten yhteisö olisi perustettu toisella vuosisadalla eKr. Nykyisten todisteiden valossa tämä oletus ei ole saanut riittävää tukea. Niiden avulla voidaan todeta varauksin, että yhteisö näyttää asettuneen Qumraniin noin 100 eKr. Lopullisen kaivausraportin julkaisemisen jälkeen kysymykseen lienee syytä palata.

NÄKÖKULMIA UUDEN TESTAMENTIN VALOSSA

Johanneksen evankeliumi

Johanneksen evankeliumihan eroaa monin tavoin verrattuna synoptisiin evankeliumeihin Matteus, Markus ja Luukas. Johanneksen evankeliumi on nuorin. Sen kieliasu on helppoa kreikkaa, kun taas teologia on selkeästi kehittynyt. Analyysin jälkeen ollaan huomattu, että kääroissä oli myös eskatologisia termejä kuten 1) *valo ja pimeys* 2) *totuus ja valhe*. Aikaisemmin näitä oli nimenomaan ymmärretty johanneslaisena dualismina, jotka olivat tavallisia ilmaisuja 2. vuosisadalla jKr. Siihen aikaa gnostilaisuus sai lisää tilaa. Kielenkäytön takia on yritetty työntää Johannesta 2. vuosisadalle jKr. Qumran-löytöjen jälkeen: oli selvä, että ilmaisut eivät kuulu ainoastaan siihen aikaan vaan käypää tekstiä myös ennen ajanlaskumme alkua! Sen lisäksi pidettiin esim. ilmaisua ”Totuuden Henki” ainutlaatuisena Johannes-ilmaisuna (14:17, 15:26, 16:13). Ilmaisua löytyi esim. Yhdyskuntakääröstä, jota olen tänään jo lainannut (1QS 4:21).

Jeesus Nasaretilainen

Johanneksen kohdalla pari lainausta. Jeesuksella ei mitään sen tapaista. 12-30 v > 18 vuoden hiljaisuus. Samaan hengenvetoon hyvin mahdollista, että Jeesuksella oli todennäköisesti henkilökohtaisia kontakteja essealaisten kanssa. Selkein yhteys heidän välillään löytyy Jeremiaan profetiasta: Jer.31:31–34:

Tulee aika", sanoo Herra, "jolloin minä teen uuden liiton Israelin kansan ja Juudan kansan kanssa. Tämä liitto ei ole samanlainen kuin se, jonka tein heidän isiensä kanssa silloin kun tartuin heidän käteensä ja vein heidät pois Egyptin maasta. Sen liiton he

rikkoivat, vaikka minä olin ottanut heidät omakseni, sanoo Herra. "Tämän liiton minä teen Israelin kansan kanssa tulevina päivinä, sanoo Herra: Minä panen lakini heidän sisimpäänsä, kirjoitan sen heidän sydämeensä. Minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani. Silloin ei kukaan enää opeta toista, veli ei opeta veljeään sanoen: 'Oppikaa tuntemaan Herra!' Sillä kaikki, pienimmästä suurimpaan, tuntevat minut, sanoo Herra. Minä annan anteeksi heidän rikoksensa enkä enää muista heidän syntejään.

Nyt on muistettava, että sekä Jeesuksella että essealaisilla oli voimakas juutalainen identiteetti. Tästä seuraa, että heillä saattoi olla yhteisiä painopisteitä teologiassaan. Toisaalta taas ei ole vaikeata löytää sellaisia tekijöitä, joita selkeästi erotti Jeesuksen ajattelua essealaisista. Kerron teille esimerkin, joka liittyy puhtaussääntöihin. Muillakin juutalaisilla ryhmillä oli näitä sääntöjä, esim. farisealaisilla. Kaikista ryhmistä löydämme kuitenkin tiukimmat säännöt qumranilaisten omista teksteistä. Jeesuksesta puhuttaessa haluaisin väittää, että hänen tavoitteensa oli madaltaa muureja ihmisten välillä sekä palvella heikkoja ja sairaita ihmisiä. Qumranista löydämme taas aivan vastakkaisia elementtejä: he ottivat aktiivisesti etäisyyttä heikoista eivätkä edes päästäneet sairaita sisälle yhteisöönsä. Mikäli haluaisimme käyttää hieman modernimpaa käsitettä, voisimme luokitella Qumran-yhteisöä uskonnollis-elitistiseksi lahkoksi.

Mainitsin muutaman käsiteparin käsitellessämme Johanneksen evankeliumia. Eräs tärkeä ilmaisu, jonka qumranilaiset käyttivät itsestään on ”valon lapset” eli hepreaksi tämä kuuluu בני האור [*inei ha-oor*]. Mielenkiintoista on, että UT:ssa ainostaan Jeesus ja Paavali käyttävät tätä käsitettä. Evankeliumeissa se löytyy vain kahdesta paikasta eli Luuk. 16:8 ja Joh 12:36 sekä kahdesti Paavalin kirjeissä: Ef. 5:9 och 1 Tess. 5:5.

Niin kutsutusta Damaskos-kääröstä voimme lukea seuraavan mielenkiintoisen otteen, jossa kerrotaan sapatin säännöistä, CD-A, XI, 13-14a: **”Sapatin päivänä karjaa ei saa avustaa synnytyksessä.** Jos (jokin karjaeläin) putoaa sisterniin (14) tai kuoppaan, sitä ei saa sapattina (sieltä) nostaa.” Matt. 12:1–14 saamme tutustua Jeesuksen ja fariseusten keskusteluun, jota oli edeltänyt opetuslasten nälkä ja tähköpäitten katkominen.

Jeesus kulki edelleen ja meni sen seudun synagogaan. /Siellä oli mies, jonka käsi oli surkastunut. Fariseukset tahtoivat nostaa syytteen Jeesusta vastaan ja kysyivät häneltä: "Saako sapattina parantaa?" Jeesus vastasi heille: "Jos jollakulla teistä on lammas ja se putoaa sapattina kuoppaan, niin kai hän tarttuu siihen ja nostaa sen sieltä ylös! Ja onhan ihminen paljon arvokkaampi kuin lammas. Kyllä sapattina on lupa tehdä hyvää." Sitten hän sanoi miehelle: "Ojenna kätesi." Mies ojensi kätensä, ja se tuli ennalleen, yhtä terveeksi kuin toinenkin käsi. Mutta fariseukset menivät ulos ja ryhtyivät suunnittelemaan, miten saisivat Jeesuksen raivatuksi pois tieltä.

Taustaksi mainittakoon, että juutalaisesta näkökulmasta sallittua oli hoitaa tai pelastaa ihminen, joka oli (hengen)hädässä. Fariseusten mielestä tässä tilanteessa olisi voitu siirtää parantaminen yhdellä vuorokaudella (!). Eli toisin sanoen: Damaskoskäärön

tiukka tulkinta, ettei autettaisi eläintä synnytyksessä tai että sitä nostettaisi ylös kuopasta, oli harmoniassa rabbiin tulkinnan kanssa.

Jos vielä jatkaisimme tätä keskustelua, todettakoon, että jotkut rabbit kyllä olisivat hyväksyneet eläimen nostamista ylös kuopasta. Toiset taas ajattelivat, että voisi ihan hyvin ruokkia eläintä kuopassa ja sitten vasta seuraavana päivänä pelastaa se. Matteuksen kontekstista saamme kuitenkin sellaisen yleiskuvan, että yleinen periaate oli välttää eläimen turhaa kärsimistä. Tähän väliin Jeesus sujauttaa oman ajatuksensa: mikäli ajattelemme, että kotieläimen tilannetta voitaisiin helpottaa, miten paljon enemmän sitten ihmisen tilannetta!

Paavali

Emme siis löydä yhtäkään raamatтуjaetta, joka sitoisi Johannes Kastajan tai Jeesuksen Qumranin yhteisöön. Paavalista puhuttaessa tilanne on selvä. Apt 23:6 luemme, ”Veljet! Minä olen fariseus, ja fariseuksia ovat isänikin olleet.” Ja yhtä selkeästi ajatuskulku jatkuu muutama luku myöhemmin,

Minun elämäni on alusta alkaen kaikkien juutalaisten tiedossa. He tietävät, miten minä nuoruusvuosinani olen elänyt kansani parissa Jerusalemissa. He tuntevat minut jo entuudestaan ja voivat todistaa -- jos vain haluavat -- että olin fariseus ja elin siis uskontomme ankarimman suunnan mukaan (Apt. 26:4–5).

Tästä huolimatta on mahdollista löytää yhtäläisyyksiä Paavalin ja qumranilaisten ajatusten välillä. Tämän takia jokunen tutkija on yrittänyt yhdistää häntä Qumraniin. Sen, joka tähän ryhtyy, on kuljettava hyvin kapeaa tietä pitkin. 1) Ei ole raamatullista tukea tälle 2) Lisäksi täytyy argumentoida sellaisten tekijöitten avulla, joista meillä ei ole varmaa tai sitten on ainoastaan vähän tietoa. Lue muutamana jakana Galatalaiskirjeestä:

Mutta Jumala, joka jo äitini kohdusta oli valinnut minut ja armossaan kutsui minut työhönsä, näki hyväksi antaa Poikansa ilmestyä minulle, jotta lähtisin julistamaan vieraille kansoille sanomaa hänestä. Silloin en kysynyt neuvoa yhdeltäkään ihmiseltä enkä heti lähtenyt Jerusalemiin tapaamaan niitä, joista oli tullut apostoleja jo ennen minua. Sen sijaan menin Arabiaan ja palasin sieltä takaisin Damaskokseen. Kolmen vuoden kuluttua menin sitten Jerusalemiin tutustuakseni Keefakseen ja viivysin hänen luonaan kaksi viikkoa. (Gal. 1:15–18).

Tämä Damaskos-hommahan kuulostaa lupaavalta, eikö vain? Onhan jopa tämän niminen kirjakäärökin olemassa! Toisaalta meillä ei ole mitään tietoa siitä, että qumranilaisilla olisi ollut jonkinlaista keskustaa Damaskoksessa. Tiedoksi, siinä tekstissä lukijaa kehoitetaan menemään mukaan liittoon ja seurata Jumalan tahtoa Damaskoksen maahan. Kuten aikaisemmin todettua, muutama lause sieltä täältä luettuna kuulostaa oikeastaan lupaavalta.

Samaan hengenvetoon meidän on kuitenkin muistettava, että Kuolleen meren tekstit usein käyttävät symbolisia ilmauksia kuten Vanhurskauden opettaja, Paha pappi, Valon lapset jne. Tämän takia useimmat tutkijat ovat sitä mieltä, että näissä teksteissä ei puhuta fyysisestä Damaskoksesta vaan paikata, joka sijaitsee Jerusalemissa itään. Argumentointi siis menee siten, että keskus sijaitsee Kuolleen meren kupeessa. Näin ollen ymmärrämme paremmin, että damaskuskortti ei kannakaan kovinkaan pitkälle Paavalista puhuttaessa. Aivan toinen asia on taas, että hänellä olisi Jeesuksen tavoin voinut olla henkilökohtaisia kontakteja esseelaisiin. Se on kuitenkin eri asia, mikäli verrataan siihen, että Paavali olisi kuulunut itse ryhmään.

Myös Efesolaiskirjettä on joskus verrattu Kuolleen meren kääroihin. Mainittakoon tässä muutamia **yhtäläisyyksiä**, joita voisi tunnistaa Paavalin kirjeestä efesolaisille: 1) tietynlaiset toistot 2) kirjeen pitkät tai tosi pitkät lauseet 3) kirjeen hymnimäinen kielenkäyttö, joka myös löytyy Qumranista.

Poimimme yhden Paavalin avainilmaista eli μυστήριον [*mysterion*]. Vastaava sana Qumranissa voisi olla רז [*raz*], joka siis tarkoittaa ”salaisuutta”. Otetaan esimerkkinä muutama rivi 1QpHab, 7:4–5:

Jumala käski Habakukin kirjoittaa siitä, mitä on tapahtuva viimeiselle sukupolvelle, mutta Hän ei ilmoittanut tälle ajankohtaa. Kun sanotaan, ”että hän voi sen vaivatta lukea”, se tarkoittaa tulkittua Vanhurskauden opettajaa, jolle Jumala on ilmoittanut kaikki palvelijoidensa, profeettojen, sanojen salaisuudet.”

Kuolleenmeren kääroissä sana *raz* viittaa usein 1) luomisen aikatauluun tai oikeastaan vielä useammin 2) eskatologiseen aikatauluun. Qumranissa salaisuudesta puhutaan aina monikossa, kun taas Efesolaiskirjeessä on aina puhetta Messiaan mysteeristä, joka ilmaistaan yksikössä.

Toisena esimerkkinä Paavalin kirjeestä otamme sanan ”ruumis”. Voimme lukea koko kontekstin Ef. 2 luvusta:

Ristillä kuollessaan hän omassa ruumiissaan sai aikaan sovinnon Jumalan ja näiden molempien välille ja teki näin lopun vihollisuudesta. Hän tuli julistamaan rauhaa teille, jotka olitte kaukana, ja rauhaa niille, jotka olivat lähellä. Hän on avannut meille molemmille pääsyn Isän luo yhden ja saman Hengen johdattamina. Te ette siis enää ole vieraita ja muukalaisia, vaan kuulutte Jumalan perheeseen, samaan kansaan kuin pyhät. Te olette kiviä siinä rakennuksessa, jonka perustuksena ovat apostolit ja profeetat ja jonka kulmakivenä on itse Kristus Jeesus. Hän liittää koko rakennuksen yhteen niin että se kasvaa Herran pyhäksi temppeliksi, ja hän liittää teidätkin Hengellään rakennuskivinä Jumalan asumukseen (Ef. 2:16–22).

Saksalainen tutkija **Johann Maier** on ehdottanut, että se nimitys, jota qumranilaiset käyttivät itsestään – תר' [*jahad*] – eli yhteisö voisi vastata sitä, jota Efesolaiskirjeessä kutsutaan ruumiiksi. Jatkaen tästä Maierin mukaan Jahad-sana voisi hyvin vastata sitä mikä qumranilaisten näkövinkkelistä oli se varsinainen temppeli – temppeli, joka

ruumiillistui heidän yhteisössään. Ef. 2. luvun perusteella, voisi ajatella, että ruumis ja pyhä temppeleli olisivat ajatuksina tai ilmaisuina hyvin lähellä toisiaan.

Toisaalta olisi taas muistettava, että on selkeä raja Efesolaiskirjeen ja Qumranin välillä. Paavalin näkökulmasta on ainoastaan yksi tie ruumiin yhteyteen ja se tie kulkee Jeesuksen sovitustyön kautta. Tälle ajatukselle ei löydy minkäänlaista vastinetta Qumranista.

Näin ollen voisimme kiteyttää Paavalia seuraavasti: hänen tärkein sanomansa erosi **hyvin selkeällä tavalla** Qumranilaisten vastaavasta: Jeesus on Messias, joka kuoli sovittaakseen syntimme ja nousi kuolleista. Mikäli haluamme ymmärtää yhtäläisyyksiä Paavalin ja Qumranin välillä se on loppujen lopuksi suhteellisen selvä asia. Yhtäläisyydet nousevat Vanhasta testamentista, sen tulkinnasta sekä siitä ajasta, jossa elettiin.

Uusi testamentti Vanhan testamentin pesherinä (selityksenä)

Tästä on useita esimerkkejä, joita voidaan johtaa VT:sta. Katsotaan tässä yhdessä tällaista eli Matt. 2:14–15. Meidän on hyvä tiedostaa, että yksi Matteuksen painopisteistä on esittää Jeesusta VT:n **profetian täyttymyksenä**. Tämä eroaa selkeästi Qumranin mallista, jossa toimitaan periaatteessa seuraavasti. Se nimittäin alkaa (1) VT:n kohdalla, jonka jälkeen seuraa (2) formeli “tulkittuna tämä tarkoittaa” ja lopuksi (3) tulkinta.

¹⁴Joosef heräsi unestaan, otti heti yöllä mukaansa lapsen ja hänen äitinsä ja lähti kulkemaan kohti Egyptiä. ¹⁵ Siellä hän pysytteli Herodeksen kuolemaan asti. Näin kävi toteen, mitä Herra oli profetian suulla ilmoittanut: »Egyptistä minä kutsuin poikani.»

Matteuksen evankeliumin mukaan, pesher-malli on erilainen: ensin tulee (1) kertomus, jota seuraa (2) formeli “näin kävi toteen”. Kohta päättyy sitten (3) VT:n lainaukseen. Tässä tilanteessa kerronta päättyy Hoos. 11:1, ”Kun Israel oli nuori, minä rakastin sitä, **Egyptistä minä kutsuin poikani**.”

UT:n fragmentteja Qumranissa?

Vuonna 1971 katolinen tutkija isä *José O’Callaghan* aiheutti sensaation: hänen mielestään kreikankielisen fragmentin 7Q5 alkuperä löytyisi hänen mielestään Markuksen evankeliumista. Tämän jälkeen hän yritti myös todistaa, että muutama muu fragmentti samasta luolasta 7Q olisi perustunut Apt., Room., 1 Tim. ja Jaak. sekä 2 Piet.:n teksteihin. Hänen argumenttinsa eivät kuitenkaan olleet niin varteenotettavia ja hän jäi sen tähden melko yksin teoriansa kanssa.

Mikäli tämä olisi pitänyt paikkaansa olisimme löytäneet itsemme uudelta paikalta – Qumranin historia olisi ainakin osittain jouduttu kirjoittamaan uudestaan. Tämän lisäksi se olisi tarkoittanut, että Kuolleen meren rannoilla olisi asustanut UT:n

testamentin uskon omaavia juutalaisia. Tutkijat olisivat siten joutuneet tarkistamaan joittenkin kääreiden ajoitusta. Tähän päivään saakka kukaan ei ole onnistunut tällaista todistamaan. Toisaalta taas tieteen luonteeseenhan kuuluu, että se korjaa itse itseään ja voimme yleisesti vain todeta, että ”sen valossa mitä tänään tiedämme, asian laita on tämänkaltainen.”